

برداشتی پیرامون آیت .. بروجردی

کتاب نیمه پنهان انتشارات کیهان

جلد ۳۷

آیت .. بروجردی؛ فقیه سیاست پرهیز یا مؤسس؟

از مجموعه‌ی رفتارهای آیت .. بروجردی می‌توان این قضاوت را کرد که نه ایشان فقیه بودند که از سیاست پرهیز داشتند نه فقیه بودند که رضایت به ماندن حکومت پهلوی داشته باشند بلکه ایشان:

۱- فرجام غم‌انگیز مشروطه تأثیر مخربی بر ذهن بزرگانی چون آیت... بروجردی گذاشته بود مبنی بر اینکه تحولات سیاسی ایران قانونمند نیست. به گفته‌ی استاد علی دوانی، مرحوم آیت... بروجردی خودش گفته بود که من در جلسات مشورتی آخوند خراسانی بودم و دیدم که ایشان درباره‌ی شیخ فضل .. نوری اشتباه کرد و ترس من در سیاست آن است من هم دچار اشتباه شوم.

۲- آیت... بروجردی برای ایجاد قدرت در حوزه‌ی علمیه‌ی قم که تازه داشت از بی‌سامانی جان می‌گرفت از هر گونه حرکت تحریک‌کننده پهلوی‌ها (با بی‌اعتنایی به فدائیان اسلام ولی حمایت مالی از آنها در پنهان و سوگواری نسبت به شهادت فدائیان) و هر حرکت تحریک‌کننده علمای حوزه (با لغو طرح هیأت مصلحین و دور شدن امام خمینی از ایشان و تعطیلی کلاس درس فلسفه امام خمینی و علامه طباطبایی) پرهیز می‌داد.

۳- عدم آمادگی واقعی در مردم به طوری ایشان می‌گفتند: گاهی به دربار تشری می‌زنم ولی مردم اگر تهدید و فشار پیش بیاید شانه خالی می‌کنند.

اما در این مدت آیت ... بروجردی حرکت‌های سیاسی هم داشته‌اند:

۱- ایشان با اینکه در مورد ماجرای ملی شدن نفت - با دیدن افراد مشکوک و فاسدالعقیده در این ماجرا با ملی شدن همراهی نداشت- ولی هیچگاه اجازه نداد که دربار از این موضع او سوءاستفاده کند و وقتی رژیم شاه قصد داشت که آیت... کاشانی را به جرم قتل رزم آرا محاکمه کند آیت... بروجردی تأکید کرده بود: فقیه می‌تواند مطابق استنباطش عمل کند و نباید برای این حکمش محاکمه شود.

۲- وقتی قرار بود حروف لاتین را جایگزین حروف فارسی کنند آیت... بروجردی در یک موضع‌گیری صریح اعلام کرده بود: هدف اینان از تغییر خط جدایی جامعه ما از فرهنگ اسلامی است. من تا زنده‌ام نخواهم گذاشت این کار عملی شود.

۳- آیترا... مکارم شیرازی شخصاً از آن بزرگوار شنیده است که: ما چگونه می‌توانیم مسائل سیاسی را از مسائل دینی جدا کنیم.

۴- اعزام مبلغ به کشورهای دیگر، رضایت به حضور روحانیون در دانشگاه و تأثیرگذاری بر دانشگاه، تلاش برای اتحاد بین اهل سنت و تشیع

* - ولی در یک جمع بندی باید گفت نقش مسلمانان خشک مذهبی که مدام پیش ایشان از امام خمینی و سایرین شکایت می‌کردند و مدام طبل جدایی از اتحاد را می‌زدند باعث می‌شد تا آیت... بروجردی تحت مضیقه برای مواضع واقعی خود باشد.

البته نمی‌توان گفت همه‌ی آنچه از آیت... بروجردی و بیت ایشان بروز کرده عین صلاح و صواب است ولی باید گفت آیت... بروجردی و آیت... کاشانی و شهید نواب صفوی در عین تفاوت ظاهری هریک بنیان‌های مبارکی را پی‌ریزی کردند که سالهای بعد عامل شکل‌گیری انقلاب اسلامی شد.

مرحوم آیت... فاضل لنکرانی معتقد است: به عقیده‌ی من مخالفت‌های آیت ... بروجردی با رفتارهای رژیم پهلوی منتهی به مرگ آیت... بروجردی شد. من حدس نزدیک به یقین داریم که ایشان به مرگ طبیعی از دنیا نرفته است. بلکه توطئه رژیم شاه بود که بوسیله‌ی برخی از دکتورها اجرا شد.